

Nieuwe leden, nieuwe conflicten

Een sociologische analyse van verdeeldheid binnen de volkstuin

AMINA KEFI¹

Het doel van dit onderzoek is het begrijpen van conflicten binnen de contemporaine volkstuin. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de 'gevestigden-buitenstaanders' theorie van Elias & Scotson (1994[1965]). Diepte-interviews, afgenomen onder leden van 'volkstuinvereniging Blijdorp' in Rotterdam, suggereren dat er drie groepen volkstuinleden bestaan aan de hand waarvan een verfijnd begrip van conflicten binnen de volkstuin gegenereerd kan worden. Daarnaast toont dit onderzoek aan dat een dynamische benadering van wie de gevestigden en de buitenstaanders in een gemeenschap zijn, complexe conflictsituaties tussen meerdere partijen kan helpen begrijpen. Dit verschilt met Elias & Scotson's benadering, die meer statische concepten hanteren van de gevestigden en buitenstaanders. In dit verband wordt aanbevolen dat conflictonderzoek in hedendaagse grote steden, waarbij verschillende (sub)culturele groepen betrokken zijn, voordeel heeft bij een dynamische benadering van posities binnen de gemeenschap.

Kernwoorden: conflict, vereniging, gemeenschap, established-outsider figuration, volkstuin

Introductie

Grootstedelijke stadslandbouwinitiatieven laten een groen spoor achter in wereldsteden als New York en Berlijn. Ook in Rotterdam is deze trend zichtbaar. De stad wordt overspoeld met 'groene' evenementen zoals 'Rotterdam Oogst', 'Eetbaar Rotterdam', 'Schieblok Moestuin' en 'Food and the City'. Ook de volkstuin wint in dit verband volgens sommigen aan populariteit onder jonge stedelingen. Zo schrijft 'Trendstyle' dat het nemen van een volkstuin dé nieuwe voedingstrend is, omdat dit na het biologisch consumeren de volgende stap zou zijn richting bewuste voedselconsumptie.² Onderzoeksbureau 'Trendslator' bericht eveneens dat de

¹ Amina Kefi is master student Sociologie Grootstedelijke Vraagstukken & Beleid, Faculteit Sociale Wetenschappen, Erasmus Universiteit Rotterdam, 3000 DR Rotterdam, Nederland. Email:

kefi.amina@gmail.com.

² Gepubliceerd in december 2011: <http://www.trendstyle.net/trends/2012-voedingstrends.html>

volkstuin aantrekkelijk is voor jonge milieubewuste gezinnen die in de stad wonen.³ Ook het Algemene Verbond voor Volkstuinders Nederland ziet een stijging in het aantal leden, dat volgens hen voor een belangrijk deel uit jonge hoger opgeleide, milieubewuste gezinnen bestaat.⁴

Jonge gezinnen blijven vaker in de stad wonen waar zij voorheen naar de groenere randgemeenten trokken (Treehorst, 1997). Deze gezinnen verlangen naar groene buitenruimten en vinden deze, wellicht geënthousiasmeerd door de stadslandbouwiniciatieven, in de volkstuin. Als gevolg hiervan verandert de ledenpopulatie en de sociale dynamiek in de volkstuin. De nieuwe volkstuinleden blijven dan ook niet onopgemerkt. Dagblad Trouw schrijft bijvoorbeeld dat volkstuinten in rap een tempo verjongen waarbij de 'oude garde' de 'nieuwkomers' kritisch observeert.⁵ Ook uit een enquête uitgevoerd in 'volkstuinvereniging Blijdorp' blijkt dat de 'oude' leden zich storen aan de 'nieuwe' leden.⁶ Dit geeft reden te denken dat de komst van de nieuwe volkstuinleden mogelijk een tweedeling veroorzaakt waar conflicten uit kunnen voortvloeien.

Het doel van dit onderzoek is de conflicten te begrijpen die onder invloed van een dergelijke populatieverandering in de volkstuin ontstaan. De geformuleerde onderzoeksvraag hierbij is: *Ontstaan er conflicten in de hedendaagse volkstuin? Zo ja, hoe kunnen deze conflicten begrepen worden aan de hand van de tweedeling tussen oude en nieuwe volkstuinleden?*

Bij de beantwoording van deze onderzoeksvraag zal gebruik worden gemaakt van kwalitatief onderzoek. Er zullen diepte-interviews worden afgenomen onder volkstuinleden van 'volkstuinvereniging Blijdorp' in Rotterdam. Meer details over de onderzoeksmethode worden besproken in de methodologie. Vervolgens wordt de empirische data gepresenteerd in de resultaten. Tot slot zal antwoord worden gegeven op de onderzoeksvraag in de conclusie. Maar eerst zal er dieper worden ingegaan op de bestaande theorieën die dergelijke conflicten kunnen helpen begrijpen. Meer specifiek wordt het theoretisch kader hierbij gevormd door de *established-outsiders* theorie van Elias & Scotson (1994[1965]) en als aanvulling hierop de *common pool resource* benadering met bijdragen van Ostrom (1990), Hardin (1968) en Olson (1965).

De vereniging in conflict

De *established-outsiders* theorie van Elias & Scotson helpt te begrijpen hoe conflict in gemeenschappen ontstaan door een sociale tweedeling. Als aanvulling op deze theorie geeft de

³ Gepubliceerd in mei 2008: <http://trendslator.nl/2008/05/de-volkstuin-is-zijn-moestuin-imago-ontgroeid/>

⁴ Gepubliceerd in augustus 2010:

<http://www.openzine.com/asp/ReadMore.aspx?ID=64946&lid=89&IssueID=10499&zineID=0&divid=417>

⁵ Gepubliceerd in oktober 2011:

<http://www.trouw.nl/tr/nl/5009/Archief/archief/article/detail/2939878/2011/10/01/Op-de-wachlijst-voor-een-volkstuin.dhtml>

⁶ De enquête is online afgenomen in 2008 bij de leden van v.t.v. Blijdorp.

common pool resource (CPR) benadering inzicht in de mogelijke conflictsituaties in de volkstuinvereniging op basis van spanningen rondom regelgeving gerelateerde situaties.

Conflicten door sociale tweedeling

Elias & Scotson (1994[1965]) beschrijven in hun werk *The Established and the Outsiders* de verhouding tussen een 'oude groep' en 'nieuwkomers' binnen een gemeenschap. Door de bestudering van een gemeenschap in een klein voorstadje van Leicester in Engeland, leggen de auteurs de machtsverhoudingen tussen deze groepen bloot. Volgens Elias & Scotson vormt de oude groep de 'gevestigde groep' welke van de nieuwkomers, die de 'buitenstaanders' worden genoemd, te onderscheiden is. De gevestigde groep wordt gevormd door de leden van een gemeenschap die er langer lid van zijn dan de nieuwkomers. De gevestigde groep bestaat uit oude families die elkaar generaties lang kennen. Elias & Scotson benadrukken dat 'oud' hier conceptueel moet worden benaderd (het kan dus oude families betreffen die eveneens uit jonge leden bestaan). Door de generatie lange vestiging heeft deze groep veel herinneringen, tradities en ideeën opgebouwd. De oude groep vormt hierdoor een gemeenschap met een eigen geschiedenis, welke tot uiting komt in een collectief geheugen (zie ook Coser, 1992):

'Oldness of association, with all that it implies, [is], on it's own, able to create the degree of group cohesion, the collective identification, [and] the commonality of norms (...)' (Elias & Scotson, 1994[1965]: xviii).

Op basis van deze hechte verbintenis creëert men een sterke sociale cohesie. De collectieve identiteit wordt sterk in de gaten gehouden door de gevestigde groep. Zo worden de jongere generaties binnen de afgebakende normen van de gevestigde gemeenschap gesocialiseerd. Men is op jonge leeftijd bewust van de gemeenschapsnormen en participeert in de eigen traditionele activiteiten. Door de socialisering van de gemeenschapswaarden op jonge leeftijd ontstaat binnen de gemeenschap een collectieve identiteit die telkens bestendig wordt (ibid., 105). Daarmee wordt niet alleen de groepspositie van de gevestigde groep gereproduceerd, maar ook de positie van de nieuwkomers, dat wil zeggen, als buitenstaanders van de gemeenschap. Hierdoor kan het levend houden van het collectief geheugen een machtsmiddel in de positiebestending van de 'gevestigde orde' vormen (Connerton, 1989; Blase, 1991). Door streng toe te zien op de naleving van de normen en waarden van de gevestigde gemeenschap proberen zij hun positieve ideeën en ervaringen over de eigen gemeenschap te benadrukken, met als doel om hun 'groep charisma' te behouden.

Volgens Elias & Scotson (1994[1965]) voelt de gevestigde groep zich bedreigd door de komst van nieuwkomers. Deze buitenstaanders zouden namelijk de dominante positie van de

gevestigde groep en hun ideeën en regelgeving kunnen bevragen (zie ook Achinstein, 2002). De gevestigde groep zet sociale machtsmiddelen in om zich te verzekeren van het voortbestaan van hun dominantie binnen de gemeenschap. De instrumenten die hierbij worden toegepast zijn enerzijds stigmatisering en anderzijds sociale uitsluiting. Volgens Elias & Scotson leidt de toepassing van deze instrumenten tot conflicten tussen de gevestigden en de buitenstaanders. De stigmatisering vindt plaats doordat de gevestigde groep zichzelf met 'praise gossip' als moreel bewuste gemeenschap neerzet en de buitenstaanders met 'blame gossip' beticht van immoreel gedrag. Hierdoor kan er in de gemeenschap een sterk wij-zij gevoel, dat mogelijk spanningen teweeg brengt. Naast stigmatisering is sociale uitsluiting een ander machtsmiddel dat de gevestigde groep voor handen heeft om de dominante positie te bestendigen. De gevestigde groep zet sociale uitsluiting in om de buitenstaanders uit te sluiten van gewichtige posities binnen de gemeenschap. Dit proces ligt dus buiten de invloed van de nieuwe groep. Hierdoor blijven formele instrumenten in handen van de gevestigde groep die deze kan invullen naar eigen goeddunken op basis van hun geformuleerde normen en waarden. Dit kan eveneens spanningen teweeg brengen.

Sociale tweedeling in de volkstuin

Joanna Wilbers (2005) heeft de volkstuin onderzocht en komt in haar werk verschillende groepen volkstuinders tegen. Haar inzichten helpen een duidelijker beeld te vormen van de verschillende volkstuinders. Door Elias & Scotson's concepten op haar werk toe te passen kan ten aanzien van de volkstuinpopulatie gedacht worden in termen van een tweedeling tussen de leden. Deze benadering geeft handvatten om conflictsituaties in de volkstuin te begrijpen.

De drie categorieën volkstuinders die Wilbers (2005) hanteert zijn: de *traditionele tuinder*, de *campinggast* en de *ecologische tuinder* (ibid., 23). De traditionele tuinder valt onder een groep volkstuinders die een langere periode een tuin onderhoudt en zowel geniet van het tuinieren als van het verenigingsleven. De campinggasten hebben de volkstuin kort geleden ontdekt. Zij nemen een volkstuin ter ontspanning en zijn minder geïnteresseerd in het tuinieren en het verenigingsleven. Daarnaast draagt deze groep weinig bij aan het gezamenlijk onderhoud van de volkstuin. Naarmate men inziet dat het onderhouden van een volkstuin veel werk met zich meebrengt, zegt deze groep zijn lidmaatschap voor de volkstuin vaker op (ibid.; De Vries & Schöne, 2004). De ecologische tuinder heeft de volkstuin nog recenter dan de voorgaande groep ontdekt en is een voorstander van het ecologische tuinieren waarbij men de natuur op zijn beloop laat gaan. Men ziet dan ook weinig nut in het nauw onderhouden van de volkstuin (Wilbers, 2005: 23). Deze groep geeft verder de voorkeur aan het verantwoord consumeren dat past bij de hedendaagse bewustwordingstrend in de consumentencultuur. De trend uit zich in een hernieuwde interesse voor het zelf verbouwen van groente en fruit. Deze groep keert zich af

van massa geproduceerde producten en concentreert zich op lokaal verbouwde groente, fruit en andere producten (zie ook Houtman, Aupers & Hüzeir, 2010).

De categorieën die Wilbers hanteert kunnen begrepen worden aan de hand van Elias & Scotson's concepten van de gevestigden en de buitenstaanders. Als eerst is Wilbers' traditionele tuinder vanwege een aantal redenen te zien als Elias & Scotson's gevestigde groep. Deze categorie volkstuinters is het langst lid van de volkstuinvereniging. Daarnaast werken zij hard in de eigen tuin, doen zij veel werk voor het collectief en zijn zij zeer actief in het gemeenschapsleven. Door hun actieve karakter in de volkstuin en binnen het verenigingsleven wordt hier naar deze groep verwezen als 'de werkers'. Wilbers' campinggasten en ecologische tuinders komen vanwege een aantal redenen overeen met de buitenstaanders van Elias & Scotson. Deze groepen zijn namelijk veel minder lang aanwezig op de volkstuin en investeren minder in de gemeenschap. Naar deze groepen zal hier verwezen worden als de 'ouders'. Deze groepen bestaan namelijk uit jonge hoger opgeleide gezinnen die een groene buitenruimte dichtbij de stad in de volkstuin vinden. Ze spenderen weinig tijd aan de eigen tuin, de collectieve verplichtingen en het gemeenschapsleven van de volkstuin. Op basis van de verschillende karakteristieken van de werkers en de ouders is een tweedeling zichtbaar tussen de volkstuinleden.

De theoretische verwachting is, dat in lijn met Elias & Scotson's werk, tussen deze twee groepen conflicten kunnen bestaan. Deze indeling impliceert namelijk een machtsverschil tussen de werkers en de ouders. Door hun gevestigde positie kunnen de werkers de ouders stigmatiseren, door bijvoorbeeld de ouders af te schilderen als slechte tuinders omdat zij minder tijd spenderen aan het onderhoud van hun tuin. Maar naast stigmatisering kunnen de werkers de ouders ook uitsluiten van gewichtige posities binnen het bestuur of commissies om zo de eigen positie te bestendigen. Een effect kan hierbij zijn dat de regelgeving alleen afgestemd wordt op de behoeften van de werkers. De buitenstaanders zullen zich niet per se kunnen vinden in deze regels waardoor er tussen hen conflicten ontstaan.

Formele tweedeling in de volkstuin

Vanwege bovenstaande geven Elias & Scotson in te denken dat alleen de werkers, omdat zij de gevestigde groep in de volkstuin zijn, de regelgeving ervan zouden formuleren. Hierdoor zouden alleen de motivaties en waarden van deze groep meegenomen worden in het besluitvormingsproces. Op basis van de verschillende ideeën van de werkers en ouders om een volkstuin te nemen kan verwacht worden dat deze twee groepen anders handelen. Dit leidt tot onenigheid ten aanzien van de regelgeving en daarmee mogelijk ook tot conflict (Achinstein, 2002). Immers,

'Participants will prefer a set of rules that will give them the most advantageous outcome' (Ostrom, 1990: 42).

De leden komen de regelgeving alleen na als deze in dienst staat van de beoogde gebruikersdoelstelling die overeenkomt met eigen ideeën over handelingen in de volkstuin. Echter, zodra er verschillende groepen bestaan binnen een gemeenschap kan dit problematisch zijn. Partijen die het gevoel hebben benadeeld te worden door de regelgeving zullen proberen deze regels te veranderen. Tegelijkertijd kan dit veranderingsproces verhinderd worden door leden die de huidige regulering willen behouden, door zich op te stellen als 'status-quo aanbidders' (Hardin, 1968). Wordt de regulering desondanks toch afgestemd op de voorkeuren van de andere groep(en) volkstuinders dan kan, de benadeelde groep zich beperkt voelen in zijn vrijheid. In dit geval wordt namelijk de vrijheid van het handelen in de volkstuin ingekaderd door de regulering die door anderen is opgelegd (ibid., 7).

Om conflicten te begrijpen die kunnen ontstaan rondom zulke regelgeving gerelateerde kwesties kan het vruchtbaar zijn om de volkstuin te zien als een *common pool resource* (CPR). Een CPR voldoet aan een aantal kenmerken waarvan de belangrijkste hier worden besproken aan de hand van de definitie van Ostrom (1990). Als eerst moet de CPR een aanwijsbare gebruikersbestand hebben die bestaat in de vorm van individuen of een groep afnemers. Daarnaast moet een formele regelgeving bestaan waarin wordt beschreven hoe het gebruik van de CPR geregeld is en hoe dit wordt gemonitord. Als laatste kenmerk moet het bestuur van de CPR eventuele conflicten die plaatsvinden formeel afhandelen en eventuele sancties aan overtreders opleggen (ibid., 90). De volkstuin voldoet aan al deze voorwaarden. Zo is er een ledenbestand en bestaan er statuten die beschrijven aan welke regels de leden zich dienen te houden. Ook is er een dagelijks bestuur dat toezicht houdt op de naleving van de formele regelgeving, eventuele conflicten afhandelt en waar mogelijk sancties oplegt (zie voor een meer gedetailleerde bespreking: Ostrom, 1990: 90).

Een voorbeeld van hoe een regelgeving gerelateerde kwestie tot conflict kan leiden binnen een CPR is het collectieve actieprobleem in de vorm van het *free-riders* probleem. Hardin (1968) beschrijft dit *free-riders* probleem als een situatie waarbij vrij toegankelijke hulpbronnen door overbelasting uitgeput raken. Dit verduidelijkt hij aan de hand van het bekende voorbeeld van een rationeel handelende herder die toegang heeft tot een weide. Iedere herder die toegang heeft tot de weide profiteert direct van de bron zonder de last te dragen van de uitputting ervan. Hierdoor zal iedere herder maximaal profiteren zonder het collectieve verlies in ogenschouw te hoeven nemen:

'Therein is the tragedy (...). Each [man] pursuing his own best interest in a society that believes in the freedom of the commons. Freedom in a commons brings ruin to all' (Hardin, 1968: 3).

Dit illustreert de spanning tussen de individuele en collectieve belangen. Alhoewel volgens Hardin (zie ook Olson, 1965) alleen door dwingende regelgeving en sancties die opgelegd worden door een *externe* toezichthouder deze vorm van misbruik kan worden tegen gegaan, geeft Ostrom (1990) de suggestie dat ook zelforganiserende CPR's conflictarm kunnen voortbestaan. Toch blijft ook volgens haar het afstemmen van de regelgeving 'a difficult, time-consuming, conflict invoking process' (Ostrom, 1990: 14). Dit geldt voor zowel het opzetten als het veranderen van de formele regelgeving: er kunnen immers meerdere, conflicterende gebruikersdoelstellingen bestaan binnen dezelfde CPR. Omdat dit laatste ook geldt binnen de volkstuin en er over de volkstuin getheoretiseerd kan worden als ware het een CPR, is het denkbaar dat een soortgelijk collectief actieprobleem ook binnen de volkstuin kan bestaan.

Methodologie

De onderzoekslocatie is 'volkstuinvereniging Blijdorp' (v.t.v. Blijdorp). Het volkstuincomplex ligt aan de noordelijke rand van Rotterdam en heeft 170 tuinen met elk een oppervlakte van ongeveer 150m². Er zijn in totaal 18 diepte-interviews afgenomen in de periode van maart tot juni 2013. De interviews zijn afgenomen bij vijf echtparen en 13 individuele leden. In totaal is er gesproken met zeven mannelijke en 17 vrouwelijke leden van de volkstuin. De leeftijden van de respondenten liggen tussen 30 en de 78 jaar.

Binnen de vereniging bestaat een breed gedragen perceptie van een tweedeling binnen de ledenpopulatie die conceptueel overlapt met de theoretische geïnformeerde tweedeling. Hierdoor is gekozen om via het bestuur in contact te komen met enkele sleutelfiguren die tot de werkers en ouders behoren. Zo fungeren deze respondenten als vertegenwoordigers van de groepen. Door 'snowballing' zijn via deze respondenten meerdere contactgegevens verzameld van andere leden. Hiernaast zijn leden ook op andere manieren aangesproken, namelijk direct tijdens werkbeurten op de zaterdagen, na de algemene ledenvergadering (ALV) en tijdens het bewandelen van observatieroutes op de volkstuin. Tijdens de zoektocht naar ouders zijn eveneens briefjes achtergelaten bij tuinen die signalen van een jong gezin toonden, zoals speelgoed en kindermeebilair.

De helft van de interviews hebben spontaan plaats gevonden op de volkstuin. Een deel van deze leden trof ik tijdens een van de observaties waarbij men meteen tijd had voor een interview. Met het andere deel van de leden heb ik tijdens de ontmoeting contactgegevens uitgewisseld, waarna we een afspraak maakten. Vier leden trof ik in een horecagelegenheid voor

het interview en één lid is thuis opgezocht. Alle andere interviews hebben plaatsgevonden op de volkstuin.

De diepte-interviews namen gemiddeld een uur in beslag, deze zijn digitaal opgenomen en getranscribeerd. De interviews zijn half gestructureerd afgenomen waarbij het gesprek werd geleid door de volgende vragen die geïnspireerd zijn door de eerder besproken theorieën;⁷

- Leiden verschillende machtsposities van de werkers en de ouders tot conflict? Zo ja, hoe?
- Leiden handelingen als gevolg van verschillende motivaties voor het nemen van een volkstuin tot conflict tussen de werkers en ouders? Zo ja, hoe?
- Leidt de mate van collectieve actie door de werkers en de ouders tot conflict? Zo ja, hoe?

Wanneer duidelijk werd dat de respondent functies vervulde of eerder had vervuld binnen het bestuur of binnen de commissies van de volkstuin, werd daar dieper op ingegaan. Voorbeelden van zulke functies zijn; voorzitter, tuincommissielid, jeugdcommissielid, penningmeester, kantineploegleden, jubileumboekcommissieleden, taxatiecommissielid en speeltuincommissielid.

Naast de afgenomen interviews zijn er ook observaties gedaan op het volkstuincomplex. Daarbij werd telkens genoteerd wie zich waar bevond en welke handelingen de leden verrichtten om daar eventueel later op terug te komen tijdens de interviews. Daarnaast zijn er observatienotities gemaakt van de ALV, van een vergadering tussen een bestuurslid en het nieuwe hoofd van de tuinkeuringen, van een bijeenkomst tussen de gemeente en een aantal bestuursleden over het instabiele waterpeil op het complex en van een aantal collectieve werkbeurten. Deze data bleek erg bruikbaar als achtergrondkennis tijdens de interviews, omdat die een duidelijk beeld van de actuele zaken en de onderlinge relaties tussen de leden weergaf.

Uiteindelijk zijn de onderzoeksuitkomsten niet alleen gebaseerd op 140 pagina's aan getranscribeerde interviews, maar ook op 25 pagina's aan observatienotities en 190 pagina's aan verenigingsdocumentatie (bestaande uit het verenigingsmagazine 'De Groene Blijdorper' en het jubileumboek 'Op de Tuin, 75 jaar v.t.v. Blijdorp'). Door de verschillende methode van onderzoek te combineren is er een rijkdom aan data gegenereerd.

Resultaten

Het denken vanuit een tweedeling onder de volkstuinleden helpt bij het begrijpen van conflicten. Echter blijkt uit de data dat het van belang is een derde groep leden te differentiëren omdat hiermee een meer verfijnd begrip van conflict binnen de volkstuin verkregen wordt. In dit verband zijn naast de werkers en de ouders ook 'de hippies' te onderscheiden als een derde

⁷De volledige itemlijst is te vinden in bijlage 1.

groep. Uit de data blijkt dat de leden die tot deze groep behoren veelal werkzaam zijn in het creatieve vakgebied. Vaak betreft het hier alleenstaande vrouwen. Men tuiniert op ecologische wijze waarbij geen pesticide of chemische mest wordt gebruikt. Ze willen de tuin op een natuurlijke manier laten groeien waarbij de mens zo min mogelijk intervineert. Deze groep is gemakkelijker in het onderhoud van de tuin omdat die zijn natuurlijke gang mag gaan. Deze tuinen zijn dan ook meer verwilderd dan tuinen van de andere groepen. Uit de voorbeelden van conflict die volgen zal duidelijker worden hoe deze groep vaak een belangrijke rol speelt bij conflicten die bestaan in de volkstuin.

De kroketaffaire

Veel werkers houden zich geregeld op in de kantine tijdens bingoavonden of de borrel op de zaterdagen. De kantine wordt daarom dan ook wel als het bolwerk van de werkers gezien. Er zijn zelden ouders of hippies te bekennen omdat zij zich niet welkom voelen. Een nieuw 'loungebankje' dat door de ouders is geplaatst is bijvoorbeeld verdwenen. De ouders hebben vermoedens dat de werkers deze verwijderd hebben.

“De kantine is echt nog een fenomeen van de oude garde (...) een andere inrichting zou helpen, meer een lounge ofzo” (Esther, bestuurslid, ouders)

Het nieuwe bestuur, dat bestaat uit de ouders en hippies, brengt veranderingen aan in de kantine om dit gevoel tegen te gaan. Dit wordt duidelijk tijdens de ALV, waar er een voorstel wordt gedaan om het podium, dat vroeger voor voorstellingen en optredens werd gebruikt, te verbouwen tot opslagruimte. Na felle kritiek uit de hoek van de werkers wordt het voorstel afgewezen.⁸ Het opheffen van de oude kantinewerkwijze met één kantineploeg kan ook geïnterpreteerd worden als een poging om de kantine meer een plaats te maken waar de ouders en de hippies zich thuis voelen. Alhoewel uiteindelijk flexibele kantineploegen zijn samengesteld om de kantine op de zaterdagen te runnen, is deze verandering niet zonder spanning verlopen:

“Die mensen die dat altijd deden, dik in de 70, zijn eruit gebonjourd door de voltallige kantinecommissie. Nog een trap na zwart-op-wit in het boekje, dat alles vervuild was en er oude voorraden stonden en weet ik niet allemaal” (Klaas, werkers)

⁸ Wellicht was dit het gevolg van een oververtegenwoordiging van de werkers ten opzichte van ouders en hippies op de ALV.

Het bovenstaande voorbeeld geeft de gewichtige positie van het nieuwe bestuur weer. Het bestuur implementeert de nieuwe regels ten aanzien van de kantineploegen - tegen de zin van de werkers. Hierbij wordt de oude kantineploeg gestigmatiseerd door in het verenigingsblad te vermelden dat de kantine vervuild is. Het echtpaar dat jarenlang de kantinedienst uitvoerde en tot de werkers behoorden heeft sindsdien geen voet meer in de kantine gezet. Door het conflict heeft er geen overdracht plaatsgevonden tussen de oude en de nieuwe kantineploegen. Praktische zaken zoals de gebruikelijke inkoopadressen en voedselbereidingen zijn hierdoor gewijzigd. Dit zorgt geregeld voor spanningen tussen kantine bezoekers uit de groep werkers en de nieuwe kantineploegen die bestaan uit ouders en hippies. De inmiddels algemeen bekende 'kroketaffaire' is hier een voorbeeld van.

"Nou, 14 dagen geleden, toen stonden er twee [hippies] achter de bar maar een kroket hebben ze nog nooit gebakken (...). Mensen zaten al drie kwartier op een kroketje te wachten... Dat hebben we nog nooit meegemaakt (...) sommige van ons hadden er ook leedvermaak over" (Janny, werkers)

De kwestie is hoog opgelopen. Meerdere klachten zijn ingediend bij het bestuur. Ook de nieuwe keukenploegen zelf hebben slechte herinneringen aan deze ervaring. Dit komt doordat de werkers denigrerend reageerden op de onkunde van de ploeg die toen dienst draaide.

"De [kantinedienst] van mijn man liep niet goed. Eten werd veel te laat geserveerd en briefjes van bestellingen waren kwijt. Toevallig was ik er net toen de kroket gebracht werd en dat mensen begonnen te klappen. Hij kon er dan nog wel om lachen maar daar was de sfeer niet naar" (Arianne, hippies)

De kroketaffaire heeft gelegenheid geboden voor de werkers om de onkundige nieuwe kantineploegen te ridiculiseren.

Naast de kroketaffaire is er een ander voorbeeld dat de gemoederen in de kantine bezighoudt. Het menu van de kantine is namelijk veranderd. Alhoewel dit positief wordt ervaren door de ouders en de hippies die aangeven eindelijk iets anders dan een vette hap te kunnen consumeren, hebben de werkers moeite met de duurdere biologische soepen en pesto's die nu worden aangeboden:

"Dat betaal ik in een eerste klas restaurant! En dan hoor je dat ze niet bij de Albert Heijn de biologische spullen kopen, maar in een biologische winkel. Dan betaal je het dubbele!" (Jaap, werkers).

De ouders en de hippies zijn bereid zich in te zetten om veranderingen in de regelgeving door te voeren die passen bij hun cultuur. Ondanks dat de gewichtige posities in de volkstuin door de ouders en hippies worden ingenomen verloopt de invoering van de veranderende kantinerichtlijnen niet zonder verzet. De veranderingen confronteren de ouders en hippies met de status-quo houding van de werkers. Dit komt tot uiting door hun stigmatisering van de nieuwe kantineploegen, de klachtbrieven die zij naar het bestuur hebben verstuurd, het stemmen tegen de voorstellen voor de verandering van de kantine tijdens de ALV en het op eigen houtje verwijderen van loungebankjes. In bestuurlijke zin nemen de ouders en hippies de gevestigde positie in, echter nemen de werkers geen genoegen met de positie van de buitenstaanders en laten dit op formele wijze merken door het verzenden van klachtenbrieven en het stemgedrag tijdens de ALV. Op informele wijze gebeurt dit door loungebankjes te verwijderen en leedvermaak jegens de nieuwe kantineploegen.

De luie bioloog

De tuinkeuringen in de volkstuin worden tweemaal per jaar uitgevoerd om na te gaan of de individuele tuinen voldoende zijn onderhouden. De ouders houden ondanks een druk leven plichtsgetrouw hun eigen tuinen bij. Zij zien het belang van de tuinkeuringen in en beschouwen deze als legitiem. Dit standpunt is in lijn met de gedachten van de werkers over de tuinkeuringen. De hippies positioneren zich tegenover deze twee groepen en houden de tuin minder nauwkeurig bij, wat tot conflict leidt. Het systeem is met de komst van de hippies aangepast waardoor het 'alternatieve tuinieren' waarbij de natuur meer op zijn beloop wordt gelaten meer ruimte krijgt. De werkers hebben een traditionele, nette tuin en ergeren zich enorm aan de hippies die op een andere wijze tuinieren.

“Wij noemen ze alternatief omdat ze alternatief tuinieren (...). Ik was een keer bij eentje naar binnengelopen en ik zeg: “Wanneer ga jij je grasmaaien?” Zegt ze: “Maar dat is nergens voor nodig, we lopen het wel plat”. Ze zegt: “Mijn man is bioloog dus die weet daarvan”. Ik zeg: “Hij kan wel bioloog zijn maar dan ben ik chirurg!”” (Jaap, werkers).

Volgens de hippies dienen afgevalen bladeren als compost voor de tuin en zij laten deze dan ook liggen. De werkers classificeren dit echter als achterstallig onderhoud. Ook de takkenstapels die volgens de hippies overnachtingsplekken voor egels vormen, vallen niet in de smaak bij de werkers. De werkers bevragen de werkelijke motivatie voor een 'natuurtuin':

“Lui! Denken ze dat ze er niets aan hoeven doen” (Willem, werkers)

De irritatie is groot bij de werkers en zij spreken de hippies hier dan ook regelmatig op aan. Zo vertelde Babette (hippies) na een korte afwezigheid op de volgende manier verwelkomt te worden door haar volkstuinburen: *“Zo, ben je er weer, nou dat is ook wel nodig. Het is echt een zootje bij jou!”*. De werkers vinden de tuinkeuringsregels te ruim, terwijl de hippies de regels juist te nauw vinden:

“Er hingen, en ik overdrijf niet, twee twijgjes over de heg en als ik die zou afknippen dan zou ik geen opmerkingen krijgen (...). Ik vind het ridicul en belachelijk!” (Jacobine, hippies)

De regels wekken dan ook irritaties op bij deze groep:

“Ik snap wel dat ze regeltjes moeten maken maar dat die hegjes 20 breed en 50 hoog moeten zijn vind ik overdone” (Babette, hippies)

Zij vinden dat hun tuinen niet vergeleken moeten worden met *“tuinen die met een nagelschaartje worden bijgehouden”* (Babette, hippies). Hiermee wordt verwezen naar de tuinen van de werkers. Een aantal van de hippies geeft aan door de betuttelende regels helemaal geen rekening te houden met de regels van de tuinkeuringen. Dat hun tuinen vervolgens worden afgekeurd op onderhoudspunten vinden zij geen probleem. In tegenstelling tot de hippies hebben de ouders geen bezwaar tegen de regels van de tuinkeuringen en vinden zij deze geheel legitiem. Zij storen zich net zoals de werkers aan de hippies die in het onderhoud verzuimen. In dit opzicht zijn de ouders en werkers gelijkgesteld.

“Er zijn [hippies] die heel romantisch denken “laat maar groeien”, dat snap ik ook niet” (Julia, ouders)

“De verplichtingen worden medegedeeld en we zijn allemaal volwassen genoeg om die na te komen. Ik denk dat de mensen tegenwoordig gewoon (...) makkelijker zijn. Ook wel een beetje de mentaliteit hebben van ‘schijt aan alles’ (...). En dat is jammer” (Rens, ouders)

Al met al kan gezegd worden dat de tuinkeuringen duidelijk een heikel punt zijn in de volkstuin waaromtrent spanning en conflict bestaat. De regels waar de tuinen aan moeten voldoen worden door de verschillende groepen anders geëvalueerd.

De druppel

Een aantal jaar geleden is het voorzitterschap van het bestuur van de volkstuin overgedragen. De oude voorzitter behoorde tot de groep werkers terwijl de nieuwe voorzitter tot de hippies behoort. Door de jaren heen zijn de spanningen tussen de oude en de nieuwe voorzitter uitgelopen op een escalatie in de vorm van een geweldsincident.

De oude voorzitter werd tijdens de ALV door een medelid omschreven als “een oude mopperaar” - hij zou over alles dat het bestuur onderneemt mopperen. De nieuwe voorzitter werd door Miep (werkers) omschreven als “een alternatieveling”, verwijzend naar zijn alternatieve tuinmethoden die door de hippies wordt gebruikt. De nieuwe voorzitter blijkt ook geen liefhebber van de werkers. Zo heeft hij zich vlak na zijn aantreden als voorzitter vaker afgevraagd wat te doen met de werkers die nog bestuursfuncties vervullen. De oplopende spanningen tussen de twee mannen waren eveneens duidelijk merkbaar tijdens de ALV, waar de twee persoonlijke opmerkingen over en weer maakten. De climax van de machtsstrijd tussen de twee heren kwam tot uiting in een geweldsincident waarbij het waterpeil op de volkstuin de aanleiding is.

Het waterpeil op het volkstuincomplex is sinds de bouwactiviteiten op het nabije ‘Park16hoven’ onstabiel en veroorzaakt wateroverlast. Hier zijn meerdere gesprekken over geweest tussen de betrokken partijen zoals de gemeente en het hoogheemraadschap. Willem (oude voorzitter) constateert een te laag waterpeil en spreekt de huidige voorzitter hierop aan. Hij verzoekt hem de waterpomp uit te zetten zodat het waterpeil kan stijgen. De huidige voorzitter weigert dit. Een paar dagen later wordt Willem per mail verzocht de bestuurskamer te bezoeken:

“Dus ik denk oh, ze gaan wat voorstellen ofzo. Vervolgens gaan ze mij ineens beschuldigen dat ik de pomp gesaboteerd zou hebben! Er lagen boomstammen in. Dus ik zeg: “Je gaat toch niet suggereren dat ik dat gedaan heb?” Staat [de nieuwe voorzitter] ineens op en doet hij met zijn vingertje zo van “geef nou maar toe dat jij het gedaan hebt”. Toen gingen bij mij de stoppen door en toen liep ik die tafel om - en ze waren met z’n drieën en niemand houdt me tegen - en ik heb hem bij z’n revers gepakt en ik heb hem gezegd wat ik van hem dacht. Dan laat hij z’n eigen op die bestuurstafel vallen en schopt me in m’n borst. Op dat moment voelde ik er

niet zoveel van, maar ik heb hem losgelaten en ben weggelopen” (Willem, werkers)

Van het beschreven voorval is door het bestuur van de volkstuin officieel aangifte gedaan bij de politie. Eveneens is de zaak voorgelegd aan de geschillencommissie van de Rotterdamse Bond voor Volkstuinders (RBvV). Doordat de volkstuinen een goede naam willen behouden wordt zelden aangifte gedaan bij dergelijke instituties. Volkstuinverenigingen lossen dit liever intern op door de geschillencommissie van de RBvV te raadplegen en deze uitspraak te laten doen. Het bestuur heeft middels de nieuwsbrief de overige leden op de hoogte gesteld van het geweldsincident.

“[Geweld] is natuurlijk ook niet oké. Maar om die aanklacht zo uit te meten [in de nieuwsbrief] en de hele vereniging er toch op een negatieve manier bij te betrekken... Er stonden geen namen bij maar iedereen weet wie het is. Dat gaat als een lopend vuurtje!” (Sandra, ouders)

De communicatiewijze waarop het bestuur heeft besloten dit incident over te brengen zorgt voor veel gesprekstof op de paden van het park waarbij de oud-voorzitter niet positief wordt aangehaald. Dit duidt op stigmatisering van de oude voorzitter door het nieuwe bestuur.

Er kan uit de data worden opgemaakt dat de werkers niet de formeel gevestigde groep in de volkstuin vormen. Een machtswisseling heeft zich voorgedaan in de afgelopen jaren waarbij de ouders en hippies de gevestigde positie innemen doordat zij de bestuur- of commissiefuncties vervullen. Toch zijn de werkers nog sterk gepositioneerd en kan men niet uitgaan van de buitenstaanderspositie zoals Elias & Scotson (1994[1965]) beschrijven. Zoals eveneens blijkt uit de vorige voorbeelden - de kantine en de tuinkeuringen - blijken de werkers toch enige invloed te hebben.

Hoogspanning

Het grootste conflict heeft zich afgespeeld tussen de werkers en de hippies. Het conflict draaide om de aanleg van stroom op het volkstuincomplex. Het conflict liep hoog op. Er zijn vergaderingen geschorst, er is een bestuur opgestapt en er zijn commissies gevormd met voor- en tegenstanders om alle argumenten op een rij te zetten.

De werkers verblijven ieder jaar het gehele seizoen, dat begint op 1 mei en eindigt op 1 oktober, op de volkstuin. De aanleg van stroom is dan ook een wens van de werkers om het leven op het complex tijdens hun verblijf aldaar te vergemakkelijken. Zij zouden meerdere elektronische apparaten tegelijkertijd willen gebruiken zoals een tv, een geiser en een koelkast.

De reeds aanwezige energievoorziening in de vorm van gas en zonnepanelen voldoet niet aan deze wens. Daarbij is de aanleg van stroom op de langere termijn goedkoper voor de leden die hier gebruik van maken.

“We hadden eerst een tafelmodelletje op gas, je had niks anders. Maar op een gegeven moment werden die €30 per fles. In een seizoen maak je toch zo'n vijf flessen op. Dus €150 per jaar aan gasflessen, ja dag! Dan wordt het best duur. Buiten het feit dat het levensgevaarlijk was” (Jaap, werkers)

De hippies overnachten sporadisch of zeer zelden op de volkstuin en hebben daardoor geen behoefte aan stroom om bijvoorbeeld levensmiddelen langere tijd koel te houden. Volgens de werkers is het niet vreemd dat de hippies tegen stroom zijn. Zij komen volgens hen als 'strandgasten' met een koelbox in de ochtend naar de tuin en gaan 's avonds weer weg. De hippies zijn tegen de aanleg van stroom omdat zij vrezen voor lichtvervuiling waardoor de insecten wegblijven en voor het ontstaan van geluidsoverlast dat het karakter van de volkstuin zou aantasten. Daarom mobiliseerden zij zich tegen de aanleg van stroom. Een respondent vertelt over het verzet:

“Ik weet niet precies wie het zijn maar er waren een aantal vrouwen en die bestoken hun aartsrivalen met mails van “als er licht komt dan blijven de vogels weg”. Echt van die fundamentalisten weet je wel” (Marc, hippies)

Naast de werkers nemen ook de ouders stroom af. Net zoals de werkers verblijven zij ook vaker op de volkstuin, bijvoorbeeld in de weekenden of schoolvakanties.

“Wij waren net [naar de volkstuin] gekomen toen het mega issue op z'n eind was. En wij waren één van de laatste mensen die nodig waren om het rond te krijgen. Wij wilden wel graag stroom” (Esther, ouders)

De 61 leden die voor stroom stemden hebben eigenhandig de infrastructuur voor de stroom aangelegd en alle kosten op zich genomen. Om de kosten voor de aanleg van de stroom te genereren was er een minimaal aantal deelnemers vereist. De ouders waren de laatste leden die nodig waren om het plan uit te kunnen voeren. Uiteindelijk is dit proces uitgemond in de aanleg van stroom op het complex in de winter van 2011. De ouders positioneerden zich aan de zijde van de werkers waardoor zij een coalitie vormden op basis van overeenkomende gebruikersdoeleinden. De hippies hebben na lang verzet geen tegenwicht kunnen bieden aan de

wens van de andere volkstuinleden om stroom aan te leggen. In deze conflictsituatie vormen de hippies niet de gevestigde groep, maar lijken de werkers en ouders gezamenlijk hun wens tot uitvoering te hebben gebracht.

Dynamische posities

Elias & Scotson gaan in hun theorie erg uit van het idee dat de rollen van de gevestigden en de buitenstaanders in gemeenschappen vastliggen. Zij besteden veel aandacht aan de reproductie en voortdurende bestendiging van deze posities. Uit de data blijkt echter dat bij de conflicten binnen de volkstuin geen van de drie groepen constant de positie van de gevestigden inneemt. Een dynamisch begrip van de rolverdeling van wie de gevestigden zijn en wie de buitenstaanders helpt daarom - beter dan een dergelijke 'statische' benadering - de onderlinge positionering van de groepen bij de conflicten te begrijpen. Afhankelijk van de conflictsituaties nemen de groepen verschillende standpunten in. Zij zetten zowel formele, als informele machtsmiddelen in om zoveel mogelijk invloed uit te oefenen op de regelgeving en die telkens af te stemmen op hun eigen voorkeur. De conflictsituaties die hier onderzocht zijn laten dat helder zien.

In het eerste voorbeeld, dat betrekking heeft op de veranderingen in de kantine, vormen de ouders en de hippies een coalitiegroep binnen de conflictsituatie. De ouders en de hippies zien gelegenheid middels bestuurlijke macht om de kantine te veranderen tegen de wens van de werkers. De werkers vormen de groep die het meest aanwezig zijn in de kantine en beschouwen deze als hun terrein. De vervanging van de vaste kantineploeg en de verandering van het menu valt niet in goede aarde bij de werkers. Ondanks hun afwezigheid in de bestuurlijke machtsposities maken zij hun onvrede op verschillende manieren kenbaar. Als eerst doen zij dit op formele wijze zoals het tegenstemmen tijdens de ALV op voorstellen die niet overeenkomen met hun ideeën. Door de relatief grotere opkomst van de werkers tijdens de ALV hebben zij tijdens stemmingen een grotere kans om invloed uit te oefenen op de regelgeving. Daarnaast laten zij ook op informele wijze eveneens hun onvrede merken door de kantine op een sociale wijze toe te eigenen. Dit gebeurt bijvoorbeeld doordat de werkers vaak merkbaar roddelen aan de bar in de kantine.

In het tweede voorbeeld wordt ingegaan op de standpunten van de volkstuinleden ten aanzien van de tuinkeuringen. De werkers en de ouders hebben overeenkomstige standpunten over dit onderwerp. De regels voor de tuinkeuringen worden volgens de werkers en de ouders te soepel toegepast waardoor algehele verloedering van het park op de loer ligt. Volgens de hippies worden de regels te nauw toegepast. Dit geeft dermate irritatie bij de leden van deze groep dat zij veel van de regels van de tuinkeuringen bewust niet opvolgen. De werkers en de ouders lijken binnen deze conflictsituatie toch meer overwicht te hebben dan de hippies.

Immers worden de tuinkeuringen nog steeds volgens deze 'nauwe' regels uitgevoerd. De verwaarloosde tuinen worden afgekeurd waarop men een brief van het bestuur ontvangt waarin wordt opgeroepen om het onderhoud te verrichten of een boete te betalen. Deze regelgeving is in lijn met de standpunten van de werkers en de ouders.

In het derde voorbeeld blijken de werkers minder invloed uit te kunnen oefenen. Dit blijkt uit het geweldsincident tussen de oud-voorzitter en de huidige voorzitter, welke voortvloeide uit een jarenlange strijd om bestuurlijke inbreng. De huidige voorzitter sluit de oud-voorzitter uit van enige inbreng. Middels een nieuwsbrief is het incident naar de overige leden van de volkstuin gecommuniceerd, wat resulteerde in het stigmatiseren van de oud-voorzitter. In deze conflictcontext kan gesteld worden dat juist de werkers voldoen aan de theoretische omschrijving van de buitenstaanders, terwijl de hippies voldoen aan de theoretische omschrijving van de gevestigden.

Tot slot het voorbeeld van de aanleg van stroom op het complex. Hierbij is de wens van zowel de werkers als van de ouders ingewilligd - tegen de zin in van de hippies. Hier blijkt nogmaals dat ondanks de bestuurlijk gevestigde positie van de hippies zij conflictsituaties niet altijd naar eigen hand kunnen zetten. De werkers proberen al vele jaren stroom op het volkstuincomplex te realiseren. Echter is dit pas gelukt met de komst van de ouders. Alleen hierdoor waren er genoeg leden om de kosten te kunnen dragen voor de aanleg van de infrastructuur en de afname van de stroom. Binnen *deze* conflictsituatie, waarbij juist de werkers en ouders overeenkomstige gebruikersdoelstellingen hebben, nemen de hippies *niet* de gevestigde posities in.

Conclusie

Dit onderzoek wijst uit dat er conflicten zijn in de contemporaine volkstuin die begrepen kunnen worden aan de hand van een verdeeldheid binnen het ledenbestand. Alhoewel conflicten in de volkstuin deels te begrijpen zijn vanuit een tweedeling onder de volkstuinleden, geeft een beschouwing van de conflicten binnen de volkstuin vanuit een driedeling een meer verfijnd begrip. In het voorbeeld van de veranderingen die worden aangebracht in de kantine speelt deze derde groep - de hippies - bijvoorbeeld een belangrijke rol. De ouders brengen veranderingen aan die tegen de zin zijn van de werkers. De hippies vormen een coalitie met de ouders waarbij zij een actieve rol spelen in het aanbrengen van veranderingen in de kantine. In het voorbeeld van de tuinkeuringen is juist te zien hoe de ouders en de werkers geen conflict met elkaar hebben, maar juist met de hippies, vanwege hun wildere tuinen. Het voorbeeld van het geweldsincident illustreert het meest heftige conflict in de volkstuin en speelde tussen de werkers en de hippies. Ook bij het langst slepende conflict, dat zich afspeelde rondom de aanleg

van stroom, waren de werkers en de hippies betrokken (waarbij de ouders uiteindelijk de werkers ondersteunden).

Alhoewel deze bevindingen op zichzelf interessant zijn hebben deze ook wetenschappelijk een relevante betekenis. Dit manifesteert zich in de notie dat de concepten gevestigden en buitenstaanders van Elias & Scotson (1994[1965]) niet in statische zin, maar in dynamische zin erg bruikbaar zijn om begrip te verkrijgen van complexe conflictsituaties binnen dezelfde gemeenschap. Zoals uit de voorbeelden van conflict binnen de volkstuin blijkt nemen verschillende groepen, afhankelijk van de conflictsituatie, de rol van gevestigden dan wel die van de buitenstaanders aan. In het voorbeeld van de kantineveranderingen vormen de hippies met de ouders een coalitie waarbij zij ten opzichte van de werkers de gevestigde groep zijn. In het voorbeeld van de aanleg van stroom zijn de werkers met de ouders de gevestigden waarbij de wens van de hippies niet wordt ingewilligd.

De machtsmiddelen, sociale uitsluiting en stigmatisering, die volgens Elias & Scotson (1994[1965]) worden toegepast door de gevestigden om hun positie te verdedigen zijn ook zichtbaar in de volkstuin. Maar aangezien niet alleen één groep altijd de gevestigde positie inneemt, maar dit verschilt per conflictsituatie, worden de machtsmiddelen ook door de andere groepen ingezet. De werkers stigmatiseren in het voorbeeld van de verandering binnen de kantine de nieuwe kantineploegen welke bestaan uit ouders en hippies. In een andere conflictcontext zoals bijvoorbeeld het geweldsincident stigmatiseren de ouders en de hippies weer de werkers.

Voor wat betreft conflicten die voortkomen uit regelgeving gerelateerde kwesties, is het concept van het collectieve actieprobleem ook bij deze studie bruikbaar. De regelgeving is inderdaad op bepaalde vlakken ingegeven door de ideeën van alleen sommige volkstuinleden. De leden die conflicterende ideeën hebben ten aanzien van bestaande regels volgen deze niet op. Een voorbeeld hiervan is het niet nakomen van de regels van de tuinkeuring door de hippies, omdat zij vinden dat de regels te nauw geformuleerd zijn. Dit leidt tot conflict met de andere groepen volkstuinders die deze wel ondersteunen.

Discussie

De gevestigden-buitenstaanders theorie van Elias & Scotson (1994[1965]) wordt toegepast op veel conflictvraagstukken. Ook grootstedelijke vraagstukken worden met behulp van deze theorie beter begrepen (May, 2004). Dit onderzoek naar conflicten in de volkstuin stelt echter voor dat conflictonderzoek binnen contemporaine steden voordeel kan doen met een meer dynamische benadering van de door Elias & Scotson gehanteerde concepten. Immers, hedendaagse steden bestaan uit een groot aantal verschillende (sub)culturele groepen (Maffesoli, 1996[1988]) die in de ene conflictsituatie de gevestigden zouden kunnen zijn, maar

in een andere conflictsituatie juist de buitenstaanders zouden vormen. In plaats van een nadruk te leggen op het idee dat de posities die ingenomen worden door de betrokken partijen statisch zijn gedurende alle conflicten binnen eenzelfde gemeenschap, zouden bij een dynamische benadering deze rollen *per conflictsituatie* gedefinieerd worden. Hierbij is het mogelijk dat bij elk conflict de rolverdeling anders is. Hiermee kan inzichtelijk gemaakt worden dat het bij verschillende conflicten binnen de gemeenschap, telkens verschillende groepen kunnen zijn die machtsmiddelen gebruiken. In zijn studie naar hoe sociaal-economisch gemarginaliseerden door andere groepen worden gepositioneerd in sociale interacties binnen stadswijken, stelt Floris Noordhoff (2005) eveneens vast dat de machtsverhoudingen afhankelijk zijn van de sociale context en veranderlijk zijn. Dit onderzoek naar conflicten binnen de volkstuin zet hopelijk aan tot meer van dit soort dynamische analyses van grootstedelijke conflicten waar meerdere partijen bij betrokken zijn.

Dankwoord

Als eerst richt ik mijn dankwoord aan mijn begeleider Prof. dr. J.L. Uitermark, voor het enthousiast ontvangen van mijn onderzoeksonderwerp en het in de juiste banen leiden van mijn sociologische verbeelding. Ook ben ik dankbaar voor zijn nooit aflatende hulp bij onverwachte situaties tijdens het schrijven van deze scriptie.

Daarnaast wil ik mijn familie bedanken. Mama en baba voor het bieden van de geruststellende woorden die altijd vervuld waren met vertrouwen in mijn kunnen. Speciale dank aan mijn zus Omaïma voor het delen in de smart van het transcriberen van de interviews.

Ook wil ik in het bijzonder een aantal van mijn vrienden bedanken. Vatan Hüzeir voor zijn kritische oog in tijden van chaos. Brit van Nerven voor de prachtige opmaak van het stuk. Winnie de Ridder voor haar tekstuele suggesties.

Ik wil afsluiten met het bedanken van het bestuur van volkstuinvereniging Blijdorp dat mij met open armen heeft ontvangen. Ook Ton van der Liet, algemeen bestuurslid van volkstuinvereniging Blijdorp, wil ik bedanken voor zijn altijd snelle reacties en het faciliteren van optimale onderzoeksomstandigheden. En tot slot natuurlijk de volkstuinleden zelf, die mij hebben ontvangen met warme dranken en in alle eerlijkheid hun lief en leed van het leven op de tuin deelden.

Referenties

- Achinstein, B. (2002) *Community, Diversity, and Conflict among Schoolteachers: The ties that blind*. New York: Teachers College Press.
- Blase, J. (1991) *The Politics of Life in Schools: Power, Conflict and Cooperation*. London: Sage Publications.
- Connerton, P. (1989) *How Societies Remember*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Coser, L. (1992) *Maurice Halbwachs on Collective Memory*. Chicago: University of Chicago Press.
- Elias, N. Scotson, J. L. (1994[1965]) *The Established and the Outsiders: A Sociological Enquiry into Community Problems*. London: Sage Publications.
- Hardin, G. (1968) 'The Tragedy of the Commons', *Science*, 162: 1243-48.
- Houtman, D. Aupers, S. Hüzeir, V. (2010) "'Yogho! Yogho!", bereid uit natuurlijke ingrediënten volgens eeuwenoude familietraditie? Constructie en deconstructie van authenticiteitsclaims in de reclame', *Sociologie*, 2(6): 105-24.
- Maffesoli, M. (1996[1988]) *The Time of the Tribes: The Decline of Individualism in Mass Society*. London: Sage Publications.
- May, D.M. (2004) 'The Interplay of Three Established–Outsider Figurations in a Deprived Inner city Neighbourhood', *Urban Studies*, 41(11): 2159–79.
- Noordhoff, F. (2005) 'The inverse culture of poverty', uitgesproken op vrijdag 14 oktober 2005 bij de Technische Universiteit Delft, tijdens de conferentie *Doing, thinking, feeling home: the mental geography of residential environments*.
- Olson, M. (1965) *Logic of Collective Action*. Cambridge: Harvard University Press.
- Ostrom, E. (1990) *Governing the Commons: The Evolution of Institutions for Collective Action*. Cambridge: Cambridge University Press.

RBVV (Rotterdamse Bond voor Volkstuinders) (2005) *De Toekomst van de Volkstuinen in Rotterdam: een reactie op de gemeentelijke visie*. Rotterdam: RBVV.

Trethorst, P. (1997) *Langzame stad, snelle mensen*. Amsterdam: Van Gennep.

Vries, de S. Schöne, M. B. (2004) *Volkstuinparken in Amsterdam, de sociaal-culturele dimensie*. Wageningen: Alterra.

Wilbers, J. (2005) *Urban and Peri-Urban Producers' Organisations: Management Models and Innovative Alliances for Policy Influencing*. Amsterdam: ETC Foundation.

Zimble, R.L. (2001) *Community Gardens and the Urban Land Use Planning Agenda*. Carolina: University of North Carolina.

Bijlage 1: Itemlijst

Respondentgegevens

Leeftijd:
Beroep:
Woonplaats/wijk:
Gezinssituatie:
Lid sinds:
Volkstuinnummer:
Functies binnen volkstuin:

Items

Waarom een volkstuin
Activiteiten in de volkstuin nu
Siertuin/moestuin/anders...
Zichzelf typeren
Typeer andere volkstuinders
Nu/vroeger

Volkstuinders verschillend, waarom
Hoe te herkennen?
Hoe tot uiting in volkstuingedrag?
Anders: sociaal gedrag/tuinieren/levensfase
Sinds wanneer/altijd al?

Collectieve werkbeurten
Werkzaamheden nuttig
Iedereen zet zich in/niet
Verzuim anderen/u zelf/boete
Waarom wel/niet
Tijd
Verplichting
Nu/vroeger

Regels eigen tuin
Voorbeelden
Moeite mee/ geen probleem
Hoe scoort u tijdens keuringen
Tevreden
Naleving ok/ strenger
Nu/vroeger

Betrokken bij volkstuin
Actief in commissies/waarom wel/niet
Wie wel actief/ wie niet
Inzetten voor verandering/ ontevredenheid
Waarom wel/niet
Wel eens aanwezig bij ALV
Voorstel ingediend

Gemeenschapsleven
welke activiteiten /hoe vaak
Iedereen mee/ wie wel/niet
Waarom
Vroeger/nu

Sfeer omschrijving
Goed/ wel eens onenigheden
Waarover/ tussen wie
Groepjes
Hoe tot uiting
Vroeger/ nu

Roddel
Waarover/ wie
Vroeger/nu

